

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ОБ'ЄКТІВ ПРОМИСЛОВОЇ ВЛАСНОСТІ В УКРАЇНІ

Т. О. ГАРБУЗ, здобувачка*

*Національний університет біоресурсів і природокористування
України*

E-mail: tanya_gar@rambler.ru

Анотація. Стаття присвячена дослідженню проблемних питань, що пов'язані з охороною прав на об'єкти промислової власності, реалізацією права на захист прав заявників об'єктів промислової власності в Апеляційній палаті Державної служби інтелектуальної власності України та адміністративному суді. На підставі аналізу чинного законодавства у сфері промислової власності вносяться пропозиції щодо удосконалення правової охорони промислової власності.

Ключові слова: об'єкти промислової власності, нормативно-правове регулювання, заявники, апеляційна палата, судовий захист, удосконалення законодавства.

Актуальність. Аналіз нормативно-правової охорони прав на об'єкти промислової власності свідчить про відсутність цілісної, узгодженої системи правової охорони прав у цій сфері. Таке становище є наслідком «дуалістичного» підходу вітчизняного законодавця до конструювання прав на результати інтелектуальної діяльності. Як на початковому етапі становлення національних основ охорони суб'єктивних прав на результати інтелектуальної творчої діяльності, так і зараз передбачають реалізацію механізму захисту прав заявників шляхом звернення до Апеляційної палати Державної служби інтелектуальної власності України.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання удосконалення правової охорони об'єктів промислової власності в Україні ґрунтовно досліджено в наукових працях таких вчених, як Ю. Є. Атаманова, М. К. Галянтич, І. І. Дахно, І. Ф. Коваль, О. А. Підпригора, О. О. Підпригора, О. П. Світличний, О. В. Тандир, А. В. Чукаєвєва та ін. Утім існування вже обговорених та поява нових проблемних аспектів у чинному нормативно-правовому регулюванні охорони прав на об'єкти промислової власності загострює необхідність звернення до питань нормативно-правової охорони цих прав в

* Науковий керівник – доктор юридичних наук, доцент О. П. Світличний

Апеляційній палаті Державної служби інтелектуальної власності України.

З огляду на викладене **метою дослідження** є обґрунтування необхідності нормативно-правового врегулювання питань, що пов'язані з удосконалення охорони прав на об'єкти промислової власності.

Виклад основного матеріалу. Слід зазначити, що захист прав та законних інтересів може здійснюватися різними способами, які особа вправі вільно обирати. Однак, що стосується об'єктів промислової власності, існує спеціальний порядок захисту прав та законних інтересів заявників на об'єкти промислової власності.

Ступінь впливу держави та її роль в охороні прав інтелектуальної власності та контролі у цій сфері не завжди може задовольнити заявників у разі оскарження заперечень проти рішень Державної служби інтелектуальної власності України щодо набуття прав на об'єкти промислової власності та заяв про визнання знака добре відомим в Україні. Створення правової системи охорони прав на об'єкти промислової власності передбачає спеціальний порядок, покликаний захистити права заявників. Вказаний порядок міститься переважно в підзаконному нормативно-правовому акті – Регламенті Апеляційної палати Державного департаменту інтелектуальної власності, затвердженому наказом Міністерства освіти і науки України від 15 вересня 2003 р. № 622 [1].

Вказаний адміністративний механізм спеціального порядку захисту прав заявників на об'єкти промислової власності передбачає впорядкований, цілеспрямований вплив держави на суспільні відносини у сфері набуття, здійснення та захисту прав заявників на об'єкти промислової власності, межі та сутність якого зумовлені його міжгалузевим характером.

Статистичні дані свідчать, що в останні роки, під час перевірки обґрунтованості рішень за заявками, Апеляційна палата Державної служби інтелектуальної власності України не завжди виносить рішення на користь заявників, які потім вимушені звертатися до Окружних адміністративних судів України з метою скасування рішень Апеляційної палати Державної служби інтелектуальної власності України [2, с. 48].

Можливість досудового врегулювання спорів заявників розглядається на основі спеціальної (апеляційної) процедури і є засобом правового захисту, який надає держава учасникам відносин у сфері промислової власності. У разі необхідності суб'єкти правовідносин добровільно обирають такий досудовий (адміністративний) спосіб захисту прав. Проте, як зазначає О. П. Світличний, суб'єктами порушень прав заявників, наприклад, щодо торговельної марки як об'єкту промислової власності, можуть бути й посадові особи Державної служби інтелектуальної власності України, а тому залежно від спричиненої матеріальної шкоди така особа повинна нести юридичну відповідальність [3, с. 11].

Аналіз законодавчого регулювання охорони прав на об'єкти

промислової власності свідчить, що норми Законів України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» [4], «Про охорону прав на промислові зразки» [5] та «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» [6], не однаковою мірою захищають права третіх осіб, коли в ході експертизи заявок щодо таких об'єктів, як винахід і корисна модель, топографія інтегральної мікросхеми та промислові зразки, законодавець, на відміну від таких об'єктів, як торговельні марки та географічні зазначення, передбачив право третіх осіб оскаржувати рішення за заявою проти реєстрації прав на них, що певним чином кореспондується із ст. 6 «Право на звернення до Апеляційної палати» Регламенту Апеляційної палати.

Відповідно до Регламенту Апеляційної палати Державної служби інтелектуальної власності України право на звернення до Апеляційної палати в порядку, установленому цим Регламентом, мають: апелянт або його представник – із запереченням проти будь-якого рішення Державної служби щодо набуття прав на об'єкт інтелектуальної власності; власник знака – із заявою про визнання його знака добре відомим в Україні; Голова Державної служби інтелектуальної власності України – з протестом на рішення Апеляційної палати, прийняте за результатами розгляду заперечення.

На відміну від Законів України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на промислові зразки», «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» право третіх осіб передбачено іншими законодавчими актами у сфері промислової власності. Зокрема, частиною восьмою ст. 10 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [7] передбачено, що будь-яка особа може подати до закладу експертизи мотивоване заперечення проти заявки щодо невідповідності наведеного в ній позначення умовам надання правової охорони. Майже подібний припис передбачений і нормами Закону України «Про охорону прав на зазначення походження товарів» [8]. Частиною дев'ятою та десятою ст. 11 цього закону зазначено, що після опублікування офіційних відомостей про заявку на реєстрацію кваліфікованого зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого кваліфікованого зазначення походження товару будь-яка особа має право ознайомитися в установленому порядку з матеріалами заявки. Крім того, протягом шести місяців від дати опублікування офіційних відомостей про заявку будь-яка особа може подати до Апеляційної палати заперечення проти реєстрації заявленої назви місця походження товару або заявленого географічного зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого відповідного кваліфікованого зазначення походження товару.

У разі, коли таке заперечення подано, а мотиви третьої особи проти реєстрації прав на указані об'єкти визнаються експертом обґрунтованими та переконливими, вказана аргументація може стати

підставою для відмови в реєстрації прав на торговельну марку та реєстрації заявленої назви місця походження товару або заявленого географічного зазначення походження товару та/або права на використання зареєстрованого відповідного кваліфікованого зазначення походження товару.

У даному випадку, як не важко помітити, порівняно із нормами Законів «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» та «Про охорону прав на зазначення походження товарів», норми Законів України: «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем», «Про охорону прав на промислові зразки» надають право на оскарження тільки заявнику, при цьому обмежують право третіх осіб на оскарження в Апеляційній палаті Державної служби інтелектуальної власності України, що порушує рівність учасників розгляду заперечення перед законом і Апеляційною палатою Державної служби інтелектуальної власності України.

Враховуючи, що надзвичайно важливим для суспільства та держави є стан належної правової охорони прав на об'єкти промислової власності, такий вибірковий підхід законодавця не сприяє їх належній охороні, а натомість призводить до неузгодженості та виникнення у подальшому конфліктів у правозастосовній діяльності та при судовому розгляді спорів з порушення прав на об'єкти промислової власності.

У теоретичному та практичному відношенні надання законодавцем тільки заявнику (апелянту) права на подання до закладу експертизи мотивованого заперечення ставить в нерівні умови об'єкти промислової власності при їх реєстрації. Підставою такого твердження є нерівне співвідношення фактично рівних за своїм формально-юридичним статусом законів, які регулюють відносини, що виникають у зв'язку з набуттям і здійсненням права власності на різні об'єкти промислової власності. Законодавче закріплення пріоритету щодо одних об'єктів ставить в нерівні умови відносини правової охорони інших об'єктів промислової власності. Крім того, політичні зміни супроводжуються втратою управління і контролю, у тому числі у сфері, яка розглядається.

Однак ст. 55 Конституції України передусім закріплює право кожної людини і громадянина на судовий захист, право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади та їх посадових осіб. Це повною мірою стосується й порушених прав заявників у сфері охорони прав на об'єкти промислової власності.

Висновки. У сучасних умовах розвитку суспільства необхідною умовою є створення ефективної системи захисту прав заявників на об'єкти промислової власності. Захист прав і законних інтересів заявників у сфері охорони прав на об'єкти промислової власності може здійснюватися різними способами. Можливість досудового врегулювання спорів заявників розглядається на основі спеціальної (апеляційної) процедури, шляхом звернення до Апеляційної палати Державного департаменту інтелектуальної власності і є засобом правового захисту,

який надає держава учасникам відносин у сфері промислової власності. При реалізації цих заходів виникає об'єктивна необхідність удосконалення системи правової охорони прав на об'єкти промислової власності. З метою покращення правової регламентації суспільних відносин у сфері охорони прав на такі об'єкти промислової власності, як винаходи і корисні моделі, топографії інтегральних мікросхем та промислові зразки, необхідно внести зміни до норм Законів України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі», «Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем» та «Про охорону прав на промислові зразки».

Список літератури

1. Регламент Апеляційної палати Державного департаменту інтелектуальної власності : наказ Міністерства освіти і науки України від 15 вересня 2003 р. № 622 : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukraine.uapravo.net/data/base36/ukr36710.htm>.
2. Висоцька Л. Про підсумки та перспективи роботи Апеляційної палати Державної служби інтелектуальної власності України [Текст] / Л. Висоцька // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2014. – № 3. – С. 48–51.
3. Світличний О. П. Організаційно-правові засади охорони прав на торговельну марку [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 / О. П. Світличний ; Національний аграрний університет. – К., 2007. – 19 с.
4. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі : Закон України від 15 грудня 1993 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.
5. Про охорону прав на промислові зразки : Закон України від 15 грудня 1993 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>.
6. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем : Закон України від 5 листопада 1997 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/621/97-вр>.
7. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : Закон України від 15 грудня 1993 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>.
8. Про охорону прав на зазначення походження товарів : Закон України від 16 червня 1999 р. : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/752-14>.

References

1. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine № 622 of September 15, 2003 «Regulation Appeals of the State Department of Intellectual Property». Available at: <http://ukraine.uapravo.net/data/base36/ukr36710.htm>.

2. Vysotska, L. (2014). Pro pidsumky ta perspektyvy roboty Apeliatsiinoi palaty Derzhavnoi sluzhby intelektualnoi vlasnosti Ukrainy [On the results and prospects of Appeals of the State Intellectual Property Service of Ukraine]. Theory and Practice of Intellectual Property, 3, 48–51.

3. Svitlychnyi, O. P. (2007). Orhanizatsiino-pravovi zasady okhorony prav na torhovelnu marku [The organizational principles of the protection of trademark rights]. National Agricultural University. Kyiv, 19.

4. Law of Ukraine of December 15, 1993 «On the Protection of Invention». Available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3687-12>.

5. Law of Ukraine of December 15, 1993 «On the Protection of Industrial Designs». Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>.

6. Law of Ukraine of November 5, 1997 «On the Protection of plant varieties». Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/621/97-вр>.

7. Law of Ukraine of December 15, 1993 «On the Protection of marks for goods and services». Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>.

8. Law of Ukraine of June 16, 1999 «On the Protection of Appellations of Origin». Available at: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/752-14>.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ПРАВОВОЙ ОХРАНЫ ОБЪЕКТОВ ПРОМЫШЛЕННОЙ СОБСТВЕННОСТИ В УКРАИНЕ

Т. А. Гарбуз

Аннотация. *Статья посвящена исследованию проблемных вопросов, связанных с охраной прав на объекты промышленной собственности, реализацию права на защиту прав заявителей объектов промышленной собственности в Апелляционной палате Государственной службы интеллектуальной собственности Украины и административном суде. На основании анализа действующего законодательства в сфере промышленной собственности вносятся предложения по совершенствованию правовой охраны промышленной собственности.*

Ключевые слова: *объекты промышленной собственности, нормативно-правовое регулирование, заявители, апелляционная палата, судебная защита, совершенствование законодательства.*

IMPROVEMENT OF LEGAL PROTECTION OF INDUSTRIAL PROPERTY OBJECTS IN UKRAINE

T. A. Harbuz

Abstract. *The article is devoted to problematic issues related to the protection of rights to objects of industrial property, the right to the protection of the rights of the applicants of industrial property in the court of Appeal of the State intellectual property service of Ukraine and the administrative court. Based on the analysis of the current legislation in the field of industrial property suggestions to improve the legal protection of industrial property.*

Keywords: *industrial property, legal regulation, applicants, the appeals chamber, judicial protection, improving legislation.*